Edith-Stein-Jahrbuch, Echter Verlag, Würzburg 2005, ss. 175.

Biorąc do ręki kolejny *Rocznik Edyty Stein*, wydany na zlecenie Karmelu Terezjańskiego w Niemczech przez Międzynarodowy Instytut Edyty Stein w Würzburgu, przy stałej współpracy Niemieckiego Towarzystwa Edyty Stein, trzeba mieć na uwadze, że fenomenologia Edmunda Husserla była dla niego samego i dla jego pierwszych, getyngeńskich uczniów nie tylko akademickim umiłowaniem wiedzy i możliwością zrobienia kariery naukowej. Innymi słowy: umiłowanie prawdy nie było dla pierwszych fenomenologów teoretycznym przedsięwzięciem i nie służyło zarabianiu na życie. Husserl mawiał otwarcie, że z filozofii nie można żyć, że trzeba mieć jakiś zawód. Nie znaczy to jednak, że filozofia nie może stać się „sposobem na życie", a nawet samym życiem, że można, a nawet trzeba żyć dla filozofii. Takie stanowisko konkretyzuje się w poszukiwaniu prawdy życia w filozofii.

Dla Husserla i jego uczniów fenomenologia była bliska życiu, nadawała kształt ich życiu. Tak było np. w przypadku Mistrza, samego Husserla, jak i jego uczniów, jak: A. Reinach, H. Conrad-Martius, G. Walther i wielu innych. I właśnie ten fenomen „związania" myśli filozoficznej z własnym życiem trzeba mieć na uwadze także w przypadku Edyty Stein – co podkreśla Ul. Dobhan w *Słowie wstępnym* – ponieważ jest rzeczą niezmiernie trudną, wręcz niemożliwą, oddzielenie jej twórczości filozoficznej i literackiej od jej życia.

Z tego też względu już teraz trzeba powiedzieć, że podział zebranych prac, zastosowany w *Roczniku*, ma charakter względny: prace umieszczone w jednym dziale mogłyby się równie dobrze znaleźć w innym. I tak prace z działu: *Duchowość* można by przenieść do działu *Biografia*, a z działu: *Filozofia religii* – do działu *Duchowość*.

Zebrane w *Roczniku* prace zostały przydzielone do jednego z dziewięciu działów. Pierwszy z nich, zatytułowany *Dokumentacja*, zawiera artykuł S. M. Batzdorff, *Długo odwlekany list* (s. 9-20). Chodzi tutaj o list Edyty Stein do Papieża Piusa XI, list owiany tajemnicą do 15 lutego 2003 r., czyli do dnia opublikowania go przez Archiwum Watykańskie. Dotyczy on sytuacji Żydów w Niemczech i zapowiadającej się tragedii o wymiarze światowym. Wspomnienia Batzdorff – znanej w kręgu zainteresowanych życiem i twórczością Stein z książki: *Edith Stein – meine Tante, das jüdische Erbe einer katholischen Heiligen* (Echter 2000) – mają charakter osobistego świadectwa. Dwunastoletnią dziewczynkę ciotka osobiście zapoznała z treścią listu, co było znakiem ich szczególnie bliskiej i serdecznej więzi duchowej.

W dziale II: *Biografia* znajdują się prace: J. Feldes, *Edyta Stein – pewnego dnia serdeczna i odprężona. Wycieczka klasowa w październiku 1930 roku do Maikammer* (s. 21-30); M. A. Neyer, *Podróż Edyty Stein do Paryża. Część I: Z Wrocławia do Würzburga* (s. 31-64). Oba artykuły przybliżają mniej znane wydarzenia z życia Stein. Feldes, pochodzący z Palatynatu, skrupulatnie rekonstruuje i dokumentuje przebieg wycieczki Stein z jej uczennicami do Maikammer. Neyer zaś śledzi wyjazd Stein z Wrocławia do Paryża na kongres Towarzystwa Tomistycznego. Wyniki swych badań przedstawia w dwóch częściach. W pierwszej – publikowanej w omawianym tomie – przybliża spotkanie fenomenologii Stein z tomizmem, „[...] prawie jedynym uznanym przez Kościół katolicki kierunkiem filozoficznym" (s. 32), oraz

w czterech przyczynkach opisuje: 1) dom rodzinny Steinów we Wrocławiu, podaje też jego plan z lat 1928-1933; 2) osoby – A. Dengel; 3) wydarzenia – Papieskie Dzieło Misyjne Kobiet; 4) miejsca – Mariannhill.

W dziale III: *Duchowość*, zamieszczone są artykuły: H. Klueting, *„Secretum meum mihi". Wzmianka odnośnie do Edyty Stein* (s. 65-75); K. Seifert, *Święci nie spadają z nieba. Edyta Stein – żywy przykład* (s. 76-102; K.– H. Wiesemann, *Życie z Bożej siły* (s. 103-108). Klueting w sposób budzący uznanie, wynikające ze znajomości zagadnienia i głębokości podjętych analiz, próbuje dociec: u kogo, gdzie i kiedy Stein spotkała się po raz pierwszy z wypowiedzią: *„Secretum meum mihi"* i stwierdza, że „'Secretum meum mihi' Edyty Stein jest dowodem na jej dokładną znajomość 'Duchowej pieśni' Jana od Krzyża w roku 1921" (s. 75). Seifert publikuje wykład przez siebie wygłoszony z okazji otwarcia Centrum Duchowego im. Edyty Stein w Sasbach. Na początku swego wystąpienia zadaje pytania: jakie doświadczenia Edyty Stein są żywym przykładem dla naszej, dzisiejszej drogi życia i wiary? Jakie wydarzenia pozwoliły stać się jej świętą Teresą od Krzyża i Współpatronką Europy? Odpowiadając na te pytania, Seifert analizuje życie Stein, zwłaszcza jej religijny rozwój, i stwierdza, że Stein jest świętą, z którą współcześni mogą się identyfikować, gdyż w ich życiu pojawiają się fazy będące jej doświadczeniem życiowym. Publikacja biskupa Wiesemanna jest kazaniem przez niego wygłoszonym na Mszy św. dla Niemieckiego Towarzystwa Edyty Stein, odprawianej podczas Dnia Katolickiego w roku 2004. Wydobywa on w nim mistyczny wymiar życia Stein, stwierdzając m.in., że Stein czerpała siłę do codziennego życia ze spotkania z Chrystusem w krzyżu i w Eucharystii.

W dziale IV: *Filozofia religii* została umieszczona praca B. Beckmann-Zöllner, *Fenomenologia poznania i łączności z Bogiem u Edyty Stein* (s. 109- 134), którą należy potraktować jako streszczenie czwartego rozdziału jej pracy doktorskiej: *Phänomenologie des Religiösen Erlebnisses. Religionsphilosophische Überlegungen im Anschluß an Adolf Reinach und Edith Stein* (Würzburg 2003). Beckmann-Zöllner w obszernych i głębokich analizach fenomenologicznych odsłania podstawowe prawa przeżycia religijnego.

W dziale V: *Aktualność* znajdują się prace: B. Vogel, *Edyta Stein – dojrzały obywatel* (s. 135-142); W. Homolka, *Edyta Stein z perspektywy żydowskiej. Uwagi odnośnie do warunków dialogu żydowsko-katolickiego* (s. 143-148). Vogel, jeden z byłych czołowych polityków niemieckich, w przemówieniu skierowanym do Niemieckiego Towarzystwa Edyty Stein z okazji 10-lecia jego istnienia, zwraca uwagę na fakt, że Edyta Stein jako obywatelka wyznaczyła – co rzadko się podkreśla – swoim życiem dla przyszłości swojej ojczyzny wzorce, których nie można nie zauważyć. Stein czuła się odpowiedzialna za przyszłość swojego narodu i swojego państwa.

Rabin Homolka stwierdza, że zmiana wyznania w przypadku Edyty Stein jest dla wielu Żydów nie do pojęcia. Jej śmierć przywraca ją ich zdaniem do wspólnoty narodu żydowskiego. Dlatego w tym kontekście jest czymś sensownym poważnie brać jej poszukiwanie identyczności i próbować na tej podstawie znaleźć drogę dla dialogu żydowsko-katolickiego.

Dwa następne działy poświęcone są bibliografii na temat Edyty Stein. Za rok 2004 z obszaru niemieckiego bibliografię sporządził Ul. Dobhan (s. 149-152).

Wskazał w niej na 3 tomy z serii *Dzieł wszystkich* Edyty Stein, na pozycje książkowe dotyczące życia, filozofii i duchowości, oraz na artykuły i publikacje w dziełach zbiorowych. Bibliografię w języku włoskim za lata 2002-2004 przedstawił M. Caprioli; liczy ona prawie 100 pozycji.

Dział ósmy zawiera recenzje, a dział dziewiąty ogłoszenia. Rocznik kończy się krótkimi danymi o autorach.

Po wprowadzeniu w sytuację, z jaką mamy do czynienia w przypadku życia i twórczości Edyty Stein i po dosyć szczegółowym omówieniu zawartości omawianego *Rocznika*, trzeba powiedzieć, że *Rocznik* staje się urzędowym pismem Niemieckiego Towarzystwa Edyty Stein. Wcześniejsze roczniki (nr 1-9), które redagował J. Sanchez de Murillo, szły – że tak powiem – w „szerokość"; udział procentowy publikacji odnoszących się do życia i twórczości Edyty Stein był znikomy lub bardzo mały. Dwa ostatnie numery, redagowane przez Ul. Dobhana, idą w „głębię". Niektóre z publikacji odnoszą się tylko do jednej sentencji, kwestii czy wydarzenia, a tym samym rzucają światło na nieznane bliżej strony jej życia i twórczości. Są również prace zwracające uwagę na zależność, wpływy, jakim ulegała, ale i na odmienność myśli Stein względem innych myślicieli. Metodologicznie takie podejście jest bardzo wskazane: pozwala – z jednej strony – poznać głębiej i pełniej życie Edyty Stein, a z drugiej strony – poznać i zrozumieć jej twórczość filozoficzną.

Sięgając po *Rocznik Edyty Stein 2005*, wiemy, czego się spodziewać. A że zainteresowanie życiem i twórczością Współpatronki Europy stale rośnie, dowodzi pokaźna w ostatnich latach liczba publikacji. Zmiana profilu *Rocznika* odpowiada zatem społecznym zainteresowaniom i potrzebom.

Jerzy MACHNACZ

Bogdan LISIAK SJ, *Adam Adamandy Kochański (1631-1700). Studium z dziejów filozofii i nauki w Polsce w XVII wieku* [... From the history of philosophy and science in Poland in the 17th century], Kraków 2005, Ignatianum-WAM, pp. 525.

Adam Adamandus Kochański (1631-1700) was known in the past as a mathematician, astronomer, philosopher, philologist, and constructor of clocks and other machines. Just like his contemporary, Gottfried Wilhelm Leibniz, Kochański had wide-ranging philosophical interests. Although he published only a few and not too voluminous works, he inspired with his ideas, engendered and supported innovative initiatives in many scientific circles. His intellect was aroused by various subjects, which was reflected both in Kochański's published works as well as in his prolific correspondence with many representatives of European science in the seventeenth century.

In 1655, when the Muscovite forces invaded Vilnius, he left Vilnius University, where he had studied philosophy, and moved to stay in Würzburg. There he got acquainted with Gaspar Schott and began to co-operate with him in the field of science. Subsequently, he graduated in philosophy from Molsheim (1655-1657)

Copyright of Forum Philosophicum is the property of Forum Philosophicum and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.